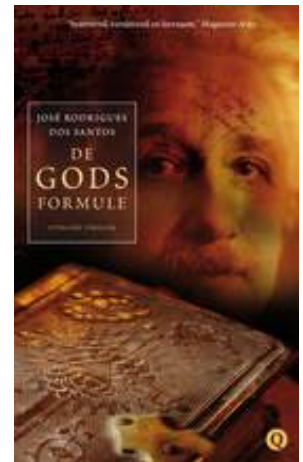

Net uit: De godsformule

Hieronder vertelt **Kitty Pouwels**, de vertaalster van *De godsformule* van José Rodrigues dos Santos, verschenen bij [Em. Querido's Uitgeverij bv](http://www.querido.nl) (oorspronkelijke titel: *A Fórmula de Deus*), over het boek en de vertaalproblemen die ze erin tegenkwam.

Tomás Noronha, een Portugese cryptoloog, wordt bij de ingang van het Museum voor Oudheden in Caïro aangesproken door een mooie vrouw. Zij blijkt een Iraanse natuurkundige te zijn, die een mysterieus document van de hand van Albert Einstein in haar handtas heeft. Tomás wordt uitgenodigd om dit document op het Ministerie van Wetenschappen in Teheran te komen ontraadselen. Dit brengt hem op een reis die van Iran terug naar Portugal en vervolgens naar Tibet voert, waar hij grootse ontdekkingen doet. Anders dan de Iraanse autoriteiten denken, blijkt het document niet de formule voor een atoomwapen te bevatten, maar het wetenschappelijke bewijs voor het bestaan van God.

De uitdaging van het vertalen van deze thriller lag voor mij in de uiteenzettingen over natuur- en sterrenkunde. Tot mijn verbazing bleken de theorieën van Newton, Bohr en Clausius misschien geen gesneden koek, maar toch wel te volgen voor een rechtgeaarde alfa als ik. Na de eerste lezing was ik trots op mezelf en ingenomen met de auteur die mij had weten te boeien met deze bètamaterie. Maar voor vertalen is meer kennis nodig dan voor lezen. Natuurlijk leveren internet en Wikipedia een heleboel informatie op, maar hoe weet je zeker dat je de correcte termen op de goede manier gebruikt?

Hulde aan de helpers

Gelukkig zijn er op deze wereld mensen die bereid zijn een ander te helpen met het vinden van het juiste woord. Allereerst zijn daar de vakkundige leden van onze boekvertalerslijst, die hun kennis gul ter beschikking stellen. Verder ben ik bij het maken van deze vertaling geholpen door een student informatica met uitgebreide kennis over cryptografie (gevonden via internet), een Farsi-spreker en twee natuurkundigen. Zonder hen zouden slapeloze nachten mijn deel zijn geweest. Ten slotte word je als vertaler nog bijgestaan door de persklaarmaker en de mensen van de

uitgeverij, die recht zetten wat scheef staat, oliën wat knarst – en in dit geval op enkele plaatsen ‘miljoen’ in ‘miljard’ veranderden. Oeps...

Raadseltje

Een raadseltje: hoe vind je in de boekenkast van een vertaler de door hem/haar vertaalde werken? Heel gemakkelijk: zie je dat rijtje gloednieuwe boeken, die glanzende, smetteloze ruggetjes? Dat zijn ze. Niets is frustrerender dan een boek openslaan waar je naam in staat maar waar je niets meer aan kunt veranderen. Dat toch doen is het lot tarten: gegarandeerd stuit je binnen vijf of tien minuten op een woord of zinswending die pijn doet aan je ogen. En waarom staat die komma daar op de tweede regel van pagina 63? Een kind kan zien dat hij thuishoort op pagina 489, derde regel van beneden! Nee, eigen vertalingen staan in de kast alleen voor sier en ijdelheid. Daarom is het ook zo prettig je presentexemplaren de wereld in te sturen, naar al die aardige, behulpzame mensen, bij wie ze onbekommerd boek kunnen zijn en ezelsoren kunnen krijgen.